

Verantwoord aanbe het draait niet om kosten,

IVONNE SMIT, ADFONTES
COMMUNICATIE,
in samenwerking met
LINDA VAN VLIET,
BELEIDSADVISEUR
ECONOMISCHE ZAKEN EN
MILIEU VAN BRANCHE-
VERENIGING VHG

Bij aanbesteding schrijven meer partijen in op dezelfde opdracht. De beste optie wordt gekozen. Maar... wat is 'de beste optie'? Doorgaans geeft de prijs de doorslag. Ook de groene sector ondervindt hiervan negatieve gevolgen. Toch kunnen ondernemers én medewerkers zelf iets doen om de neerwaartse spiraal te helpen doorbreken. Ook in de boomverzorging. Zo luidt de overtuiging van zowel Branchevereniging VHG als FNV Bondgenoten en CNV.

foto: VHG

Neerwaarts

Of een overheidsopdracht Europees moet worden aanbesteed, hangt af van de waarde van de opdracht. In Nederland is ook beneden die drempelbedragen steeds vaker sprake van aanbesteding. Drijfveren hiervoor zijn bezuiniging op de kosten en het voorkomen van verdenkingen rond de leverancierskeuze. Op korte termijn betaalt de opdrachtgever inderdaad minder voor het werk. Op papier stuurt hij bovendien aan op een objectieve beoordeling volgens criteria. Het uiteindelijke resultaat valt echter vaak tegen, voor alle betrokkenen.

Opdrachtnemers kunnen vanwege de neerwaartse prijsdruk bij aanbesteding minder kwaliteit leveren. De omstandigheden van hun werknemers verslechteren. De opdrachtgever krijgt zo uiteindelijk minder waar voor zijn geld! De sector in het totaal heeft weinig profijt van de objectieve criteria, omdat handhaving vaak uitblijft. Specialisten zoals boomverzorgers ervaren sterk hoe het huidige proces van aanbesteding het vakmanschap uitholt en de continuïteit bedreigt. Gemeenten bijvoorbeeld clusteren vaak allerlei losse werken en besteden deze in één keer aan. Zo bespaart de gemeente op transactiekosten, ook al hangen de werkzaamheden nauwelijks met elkaar samen. In ons vak domineren veiligheid, opleiding en vakkennis. Hoe moet een overheid of hoofdaannemer die specialistische invalshoek beoordelen, zeker als zij zelf die expertise niet (meer) in huis hebben?

De 5 a's van sociale criteria

Bij openbare aanbesteding hanteren overheden naast milieueisen soms ook sociale criteria, met andere woorden: investeringscriteria in het sociale domein. In

steden: maar om investeringen!

Oplossing moet structureel zijn

‘Je moet tegenwoordig aan wel 89 eisen voldoen als je inschrijft bij een aanbesteding. Begrijp me goed, ik ben een voorstander van sociale criteria. Maar binnen ons vakgebied moet je (terecht) al een certificaat hebben als je de versnipperaar bedient. Hoe is dan iemand vanuit *social return* te plaatsen die uit een ander vak komt en vaak nog een fysieke beperking heeft? De overheid handelt niet netjes door alle gevolgen bij de aannemer te laten. Ook ik heb er een-twee-drie geen oplossing voor. Maar het moet wel iets structureels zijn. Zoals de zaken nu liggen, gaat de branche kapot. We kunnen natuurlijk klagen. Schoppen tegen een deur kan altijd. Maar het is beter om te kijken of we die deur niet zelf op een kiertje kunnen zetten en er een gezamenlijke oplossing voor kunnen vinden.’

Henk van Scherpenzeel, Boomtotaalzorg

Nederland is vooral *social return* aan de orde: de overheid kan de opdrachtnemer verplichten of stimuleren bij de uitvoering ook kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken.

De intentie is goed. Maar in de dagelijkse praktijk is *social return* voor een gemiddeld boomverzorgingsbedrijf nauwelijks te realiseren. Hoe graag de ondernemer aspecten hiervan ook zou willen integreren in zijn bedrijf, zijn onderneming is vaak te klein om mensen zonder passende scholing tijdelijk een geschikte taak te kunnen geven. Veiligheidsaspecten laten niet toe dat je een SW'er of langdurig werkloze zomaar aan het 'echte' werk zet.

Sociale criteria draaien om meer dan *social return*. Denk aan de vijf a's: arbeidsplaatsen, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen en arbeidsinhoud. Op het gebied van bijvoorbeeld arbeidsvoorwaarden zijn er wel degelijk mogelijkheden om aan sociale criteria te voldoen.

Samen oplossingen vinden

Het is belangrijk om alternatieven te benoemen voor de kostprijs als doorslaggevende factor bij aanbesteding. De gebruikelijke toepassing van sociale criteria in de vorm van *social return* werkt in de boomzorg niet. Wel kun je nadruk leggen op investering in veiligheid, opleiding en vakkenis, aspecten die immers ook in het sociale domein liggen.

Wat wil en kun je in de sector zelf doen om ongewenste effecten van aanbesteding tegen te gaan? Zoek regionale en lokale partners en trek samen met hen op in het uitdragen van die boodschap. Zorg voor goede relaties bij de gemeente. Leg hun uit hoe je vak in elkaar steekt. Pak er de

Richtlijn Veilig Werken in de Boomverzorging bij en illustreer de veiligheidsaspecten met enkele taakrisicoanalyses. Ook al wisselen wethouders en ambtenaren, investeer in die connecties en help hen om de gevolgen te overzien van te maken keuzes.

Branchevereniging VHG, FNV Bondgenoten en CNV startten eerder dit jaar een project: 'Sociaal aanbesteden in de groene sector'. Zij willen sociale criteria benoemen en mogelijkheden vinden om deze criteria op te nemen in het duurzaam aankoopbeleid van overheden. Een bijzondere samenwerking van werkgevers en werknemers in de sector! Na de stakingen bij schoonmaakbedrijven in 2010 hebben overheidsopdrachtgevers en opdrachtnemers de Code Verantwoordelijk Marktgedrag opgesteld. Misschien is zo'n gedragscode ook een oplossing voor onze sector. Openbare aanbesteding is een gegeven. Zoals het nu vaak gaat, hebben alle partijen in de groene sector er uiteindelijk hinder van. Het genoemde project draagt handvatten aan om de negatieve gevolgen van aanbesteding te beperken. Tegen de winter levert het projectteam zijn eindrapportage op.

Wil je meer weten over aanbestedingen en over het project 'Sociaal aanbesteden in de groene sector'? Of heb je suggesties? Stuur een e-mail naar beleidsadviseur Linda van Vliet via l.van.vliet@vhg.org

In de **Richtlijn Veilig Werken in de Boomverzorging** staan veertig taakrisicoanalyses met een uitwerking van de belangrijkste en meest voorkomende werkzaamheden in de boomverzorging. Het boekje is verkrijgbaar voor € 15 via verkoop@poelbosbouw.nl